

การใช้นักเรียนช่วยงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา

เขตการศึกษา 3

นางสาว สัจจะ จังรัสสะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-568-793-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

013783

i 17846250

STUDENT ASSISTANTSHIP IN LIBRARIES OF SECONDARY SCHOOLS UNDER
THE JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION
IN EDUCATIONAL REGION 3

MISS SAJJA JUNGRASSA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School
Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-568-793-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้นักเรียนช่วยงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยม
 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3
 โดย นางสาว สัจจะ จังรัสสะ
 ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยงค์ศรี พัฒนกิจจำรูญ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร. ดาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยงค์ศรี พัฒนกิจจำรูญ)

..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ กล่อมจิตต์ พลายเวช)

..... กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณทิมา กุลบุญ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลัจฉะ สังข์สีละ : การใช้นักเรียนช่วยงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 3 (STUDENT ASSISTANTSHIP IN LIBRARIES OF SECONDARY
SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF GENERAL
EDUCATION IN EDUCATIONAL REGION 3) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ประยงค์
พัฒนกิจจารย์, 208 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพและปัญหาในการดำเนินงานนักเรียนช่วยงาน
ห้องสมุด และศึกษาถึงความคิดเห็นของบรรณารักษ์และนักเรียนช่วยงานในเรื่องดังกล่าวด้วย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้นักเรียนช่วยงานเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระ
ของบรรณารักษ์ โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีความสนใจในงานห้องสมุด รักการอ่าน และมีความต้องการ
ที่จะเป็นนักเรียนช่วยงานห้องสมุด แต่ปัญหาที่ประสบคือ นักเรียนมาสมัครน้อย มีการฝึกปฏิบัติงานให้
นักเรียน แต่นักเรียนไม่ค่อยมีเวลาฝึกปฏิบัติงาน บรรณารักษ์ให้นักเรียนหมุนเวียนกันทำงานทุกหน้าที่
งานที่มอบหมายให้นักเรียนทำมากที่สุดคือ บริการให้ยืมและรับคืนหนังสือ นักเรียนมักไม่มาทำงานตามตาราง
ปฏิบัติงาน ในการประเมินผลงานบรรณารักษ์ใช้วิธีสังเกตการทำงาน

บรรณารักษ์และนักเรียนช่วยงานมีความคิดเห็นตรงกันว่า ควรเลือกนักเรียนที่เคยเรียนหรือ
กำลังเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด และ/หรือวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น และ/หรือกิจกรรมชุมนุมห้องสมุด
เป็นนักเรียนช่วยงาน ควรมีการฝึกปฏิบัติงานให้นักเรียน ควรทำตารางกำหนดหน้าที่ของนักเรียนแต่ละคน
และควรประเมินผลงานของนักเรียนช่วยงานด้วย

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

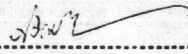
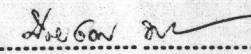
SAJJA JUNGRASSA : STUDENT ASSISTANTSHIP IN LIBRARIES OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION IN EDUCATIONAL REGION 3. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PRAYONGSRI PATTANAKITCHAMROON. 208 PP.

The objectives of this research are to study the working conditions and the problems found in the administration of student assistants, and to study the suggestions of librarians and the students concerning these matters as well.

The research concludes that most libraries depend on their students to ease the librarians burden. The student selection is base upon the following criteria: their interest of library work, love of books and willingness to become student assistants. Among the problems found are the inadequate number of student volunteer. Training is provided for the students but they have no time to do it. The librarians rotating students to do all kinds of library jobs particulary loaning and returning of books services. Students not showing up nor observing their work schedule. The evaluation is based upon the librarians observations.

Both the librarians and student assistants have come up with the following suggestions : the student selection should have taken Introduction to Library Science or are currently taking the course and/or Introduction to Studying and Searching and/or Library Club Activity. The selected students should then be trained. Each of them should be provided with work schedule and a clear job description. The evaluation on their performances should also be done.

ภาควิชา Library Science
สาขาวิชา Library Science
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ก็ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยงค์ วัฒนกิจจำรูญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าในการให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตลอดจนกรุณาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และเนื่องด้วยทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ อัมพร ทีชระ รองศาสตราจารย์ กล่อมจितต์ พลายเวช รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาวดี สิบสนธิ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรพิมล กุลบุญ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้วิจัย ด้วยดีตลอดมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณบรรณารักษ์และนักเรียนช่วยงานห้องสมุด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 3 และ เขตการศึกษา 4 ทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาช่วยกรอกแบบสอบถามอันเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง ที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อนานิสิตปริญญาโท ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และคณะครู-อาจารย์โรงเรียนเชียรใหญ่ทุกคนที่ช่วยให้กำลังใจอย่างดียิ่ง

ท้ายนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของบิดา-มารดา ผู้ซึ่งเห็นความสำคัญของการศึกษา และให้การสนับสนุนทั้งทางด้านการเงินและกำลังใจแก่ผู้วิจัย จนสำเร็จการศึกษา

ดีใจจะ จึงรัลละ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
แนวเหตุผล.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
ขั้นตอนในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2. การดำเนินงานนักเรียนช่วยงานห้องสมุด.....	12
นักเรียนช่วยงานห้องสมุด.....	12
การเตรียมตัวของบรรณารักษ์และการสรรหานักเรียน- ช่วยงานห้องสมุด.....	13
การคัดเลือกนักเรียนช่วยงานห้องสมุด.....	15

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

การฝึกปฏิบัติงานให้นักเรียนช่วยงาน.....	20
การมอบหมายงาน.....	23
การประเมินผลงาน.....	29
ประโยชน์จากการใช้นักเรียนช่วยงานห้องสมุด.....	32
ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการช่วยงานห้องสมุด.....	32
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	34
วิธีดำเนินการวิจัย.....	34
การกำหนดตัวอย่างประชากร.....	34
การสร้างแบบสอบถาม.....	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล.....	39
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ชุดที่ 1 ตอนที่ 1 เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับบรรณารักษ์และ-	
ห้องสมุด.....	40
ชุดที่ 1 ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการดำเนินงาน-	
นักเรียนช่วยงาน.....	49
ชุดที่ 1 ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ในการ-	
ดำเนินงานนักเรียนช่วยงาน.....	100
ชุดที่ 2 ตอนที่ 1 เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนช่วยงาน...	108
ชุดที่ 2 ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนช่วยงานใน-	
การดำเนินงานนักเรียนช่วยงานห้องสมุด.....	122

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5. สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	132
สรุปผลการวิจัย.....	133
การอภิปรายผล.....	140
ข้อเสนอแนะ.....	158
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	159
บรรณานุกรม.....	160
ภาคผนวก.....	166
ก แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้น.....	167
ข การแบ่งขนาดและจำนวนโรงเรียนในเขตการศึกษา 3 ปีการศึกษา 2529.....	169
ค รายชื่อโรงเรียนในเขตการศึกษา 3 ที่มีนักเรียนตั้งแต่- 1,500 คนขึ้นไป ในปีการศึกษา 2529.....	170
ง รายชื่อโรงเรียนในเขตการศึกษา 4 ที่เป็นกลุ่มทดสอบ- เครื่องมือเบื้องต้น.....	172
จ แบบสอบถาม.....	177
ประวัติผู้เขียน.....	208

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. เพศของบรรณารักษ์.....	40
2. วุฒิต่างบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์.....	41
3. ประสบการณ์ในงานห้องสมุด.....	41
4. จำนวนชั่วโมงทำงานในห้องสมุด/สัปดาห์.....	42
5. งานอื่นๆที่บรรณารักษ์ทำในโรงเรียน.....	43
6. งานอื่นๆที่บรรณารักษ์ทำ เพื่อบริการชุมชนร่วมกับทางโรงเรียน.....	44
7. จำนวนชั่วโมงที่สอนวิชาการให้ห้องสมุด และ/หรือ วิชาการศึกษา- ค้นคว้าเบื้องต้น/สัปดาห์.....	45
8. จำนวนชั่วโมงที่สอนวิชาอื่นๆ/สัปดาห์.....	46
9. ปริมาณงานในห้องสมุด.....	47
10. ช่วงเวลาที่นักเรียนยืมและคืนหนังสือมากที่สุด.....	48
11. ระยะเวลาที่ห้องสมุดมีนักเรียนช่วยงาน.....	49
12. สาเหตุที่ห้องสมุดมีนักเรียนช่วยงานในห้องสมุด.....	50
13. จำนวนนักเรียนช่วยงานในแต่ละภาคเรียน	51
14. จำนวนนักเรียนช่วยงานห้องสมุดในแต่ละวัน.....	52
15. จำนวนชั่วโมงที่นักเรียนช่วยงานแต่ละคนทำงานในห้องสมุด/วัน.....	53
16. จำนวนวันที่นักเรียนช่วยงานในห้องสมุด/สัปดาห์.....	54
17. เวลาที่นักเรียนช่วยงานแต่ละจุดทำงานในห้องสมุด.....	55
18. ผู้ที่ประชาสัมพันธ์เพื่อรับสมัครนักเรียนช่วยงาน.....	56
19. วิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อรับสมัครนักเรียนช่วยงาน.....	57
20. เวลาที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เพื่อรับสมัครนักเรียนช่วยงาน.....	58
21. งานที่มอบหมายให้นักเรียนช่วยงานทำ.....	60
22. แบบฟอร์มสำหรับนักเรียนช่วยงาน.....	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
23. สิทธิพิเศษที่นักเรียนช่วยงานได้รับจากการช่วยงานห้องสมุด.....	63
24. ประโยชน์จากการใช้นักเรียนช่วยงานห้องสมุด.....	64
25. ปัญหาจากการใช้นักเรียนช่วยงานห้องสมุด.....	65
26. ผู้คัดเลือกนักเรียนช่วยงาน.....	67
27. กลุ่มนักเรียนที่คัดเลือกเป็นนักเรียนช่วยงาน.....	68
28. วิธีการคัดเลือกนักเรียนช่วยงานโดยไม่ใช้การสอบ.....	69
29. ปัจจัยที่บรรณารักษ์คำนึงถึงในการคัดเลือกนักเรียนช่วยงาน.....	70
30. ปัญหาในการคัดเลือกนักเรียนช่วยงาน.....	71
31. สาเหตุที่บรรณารักษ์ไม่ได้คัดเลือกนักเรียนช่วยงาน.....	72
32. ผู้ฝึกปฏิบัติงานให้นักเรียน.....	73
33. วิธีฝึกปฏิบัติงานให้นักเรียน.....	74
34. เวลาที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานแบบแยกฝึกแต่ละประเภทของงาน.....	75
35. เวลาที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานแบบฝึกพร้อมกันทุกประเภทของงาน.....	76
36. การแบ่งกลุ่มนักเรียนในการฝึกปฏิบัติงาน.....	77
37. โอกาสในการฝึกปฏิบัติงานของนักเรียนช่วยงาน.....	77
38. ช่วงเวลาที่บรรณารักษ์ฝึกปฏิบัติงานให้นักเรียน.....	78
39. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนวิธีปฏิบัติงานให้นักเรียนช่วยงาน.....	79
40. ปัญหาในการฝึกปฏิบัติงานให้นักเรียนช่วยงาน.....	80
41. ผู้มอบหมายงานให้นักเรียนช่วยงาน.....	81
42. การแบ่งผู้มอบหมายงาน.....	82
43. สิ่งที่บรรณารักษ์คำนึงถึงในการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้นักเรียน.....	83
44. วิธีจัดการปฏิบัติงานให้นักเรียนช่วยงาน.....	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
45. ระยะเวลาที่จัดตารางปฏิบัติงานของนักเรียนช่วยงานแต่ละครั้ง...	85
46. การติดตามผลการทำงานของนักเรียนช่วยงาน.....	86
47. การจัดประชุมนักเรียนช่วยงาน.. .. .	87
48. ระยะเวลาในการจัดประชุมแต่ละครั้ง.....	88
49. ช่วงเวลาในการจัดประชุมนักเรียนช่วยงาน.....	89
50. ปัญหาในการมอบหมายงานให้นักเรียน.....	90
51. ผู้ประเมินผลงานของนักเรียนช่วยงาน.....	91
52. วิธีการประเมินผลงาน.....	92
53. ระยะเวลาในการประเมินผลงานแบบประเมินผลงานรวมทุกประเภท93	93
54. ระยะเวลาในการประเมินผลงานแบบแยกแต่ละประเภทของงาน..	94
55. วิธีการประเมินผลงาน.....	95
56. วิธีการประเมินผลงานโดยไม่ใช้การสอบ.....	95
57. การพิจารณาให้ค่าตอบแทนแก่นักเรียน.....	96
58. สิ่งตอบแทนที่นักเรียนได้รับจากการช่วยงานห้องสมุด.....	97
59. เงินที่ใช้ในการจัดหาสิ่งตอบแทน/รางวัลให้นักเรียน.....	98
60. ปัญหาในการประเมินผลงานของนักเรียนช่วยงาน.....	99
61. ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ในการคัดเลือกนักเรียนช่วยงาน.....	100
62. ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ในการฝึกปฏิบัติงานให้นักเรียน.....	102
63. ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ในการมอบหมายงานให้นักเรียน.....	104
64. ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ในการประเมินผลงานของนักเรียน..	106
65. เพศของนักเรียนช่วยงาน.....	108
66. ระดับชั้นของนักเรียนช่วยงานห้องสมุด.....	109
67. แผนการเรียนของนักเรียนช่วยงาน.....	110

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
68. ระดับผลการเรียนของนักเรียนช่วยงาน.....	111
69. สาขาวิชาที่นักเรียนช่วยงานชอบ.....	112
70. การเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด หรือ วิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น...	113
71. การเรียนกิจกรรมชุมนุมห้องสมุด.....	113
72. ความสามารถพิเศษของนักเรียนช่วยงาน.....	114
73. ประสบการณ์การเป็นนักเรียนช่วยงาน.....	115
74. จำนวนวันที่นักเรียนช่วยงานในห้องสมุด/สัปดาห์.....	116
75. ช่วงเวลาที่นักเรียนช่วยงานในห้องสมุด.....	117
76. แรงจูงใจในการมาช่วยงานห้องสมุดของนักเรียน.....	118
77. ผู้แนะนำให้นักเรียนช่วยงานห้องสมุด.....	119
78. งานห้องสมุดที่นักเรียนช่วยงานชอบทำ.....	120
79. ผู้ที่นักเรียนปรึกษาเมื่อมีปัญหาในการทำงานห้องสมุด.....	121
80. ความคิดเห็นของนักเรียนช่วยงานในการคัดเลือกนักเรียนช่วยงาน...	122
81. ความคิดเห็นของนักเรียนช่วยงานในการฝึกปฏิบัติงาน.....	124
82. ความคิดเห็นของนักเรียนช่วยงานในการมอบหมายงาน.....	126
83. ความคิดเห็นของนักเรียนช่วยงานในการประเมินผลงาน.....	128
84. ความคิดเห็นของนักเรียนช่วยงานเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักเรียน- ช่วยงานได้รับจากการช่วยงานห้องสมุด.....	130